Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

31.08.2026. Nr. 1-5/168

Nacionālajam veselības dienestam
nvd@vmnvd.gov.lv

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei
pmlp@pmlp.gov.lv

Labklājības ministrijai
lm@lm.gov.lv

Bērnu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas pakalpojuma sniedzējiem

Par piekļuvi elektroniskajai veselības informācijas sistēmai

Atbilstoši Tiesībsarga likuma 11. panta 4. punktam viena no tiesībsardzes funkcijām ir jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu, atklāt trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā, kā arī veicināt šo trūkumu novēršanu.

Tiesībsarga biroja redzeslokā pēc veiktajām pārbaudes vizītēm ārpusģimenes aprūpes iestādēs nonākusi informācija par grūtībām veselības aprūpes organizēšanā saistībā ar piekļuvi elektroniskajai veselības informācijas sistēmai. Institūcijas pārstāvji norādīja, ka viņiem nav piekļuves bērnu E-veselības datiem, tostarp elektroniskajiem nosūtījumiem, izrakstiem un citiem medicīniskajiem dokumentiem. Līdz ar to nepieciešamā medicīniskā informācija bieži tiek iegūta, individuāli sazinoties ar ģimenes ārstiem vai klātienē apmeklējot ārstniecības iestādes, kas apgrūtina savlaicīgu veselības aprūpes organizēšanu.

ANO Bērnu tiesību konvencijas 24. pants[1] uzliek dalībvalstīm stingru pienākumu nodrošināt ikviena bērna tiesības uz visaugstvērtīgāko pieejamo veselības standartu un tiesības izmantot veselības aprūpes pakalpojumus, tieši nosakot, ka nevienam bērnam šīs tiesības nedrīkst tikt atņemtas. Dalībvalstīm būtu jānodrošina visu bērnu veselības aprūpes pakalpojumu un programmu atbilstība

[1] Apvienoto Nāciju Organizācija, Bērnu tiesību konvencija, 24. pants.

pieejamības, piekļuves, atbilstības un kvalitātes kritērijam. Viens no piekļuves aspektiem ir informatīva piekļuve – informācijai par veselības veicināšanu, veselības stāvokli un ārstēšanas iespējām vajadzētu būt nodrošinātai bērniem un viņu aprūpētājiem skaidri saprotamā valodā un tādā formātā, kam viņi var piekļūt.[2] Savukārt bez vecāku gādības palikušiem bērniem saskaņā ar Satversmes 110. pantu[3] un ANO Bērnu tiesību konvencijas 20. pantu[4] ir tiesības uz īpašu valsts aizsardzību un palīdzību, kas nozīmē arī proaktīvu pienākumu novērst administratīvos vai tehniskos šķēršļus bērna tiesību realizācijā.

Atbilstoši Ministru kabineta 2014. gada 11. marta noteikumu Nr. 134 "Noteikumi par vienoto veselības nozares elektronisko informācijas sistēmu" 6.14.3. apakšpunktam[5] vienotās veselības nozares elektroniskās informācijas sistēmā (veselības informācijas sistēma) iekļauj datus par personu vai personām, kuras ir pilnvarotas apstrādāt datus veselības informācijas sistēmā pacienta vietā, tostarp tajā iekļauj bērnu aprūpes iestādes nosaukumu. Saskaņā ar noteikumu 11.1. apakšpunktu aktuālos datus par bērnu aprūpes iestādi veselības informācijas sistēmai tiešsaistē sniedz Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Tātad normatīvais regulējums paredz informācijas par bērnu aprūpes iestādi nonākšanu veselības informācijas sistēmā.

Telefoniski sazinoties ar Nacionālo veselības dienestu, noskaidrots, ka E-veselības sistēmā informācija par bērna likumiskajiem aizbildņiem un to maiņu netiek atjaunota automātiski. Lai iestādes vadītājs vai cita pilnvarotā persona iegūtu piekļuvi bērna datiem, ir jāiesniedz aizpildīta veidlapa "Iesniegums par pilnvarojumu darbībām vienotajā veselības nozares elektroniskajā informācijas sistēmā"[6] Nacionālajam veselības dienestam, tam pievienojot pārstāvības tiesības apliecinošus dokumentus (piemēram, bāriņtiesas lēmumu). Savukārt Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde paskaidroja, ka dati veselības informācijas sistēmā tiek saņemti no Fizisko personu reģistra. Veselības informācijas sistēmai iespējams nodot tikai to, kas aktualizēts reģistrā, un informāciju par bērnu aprūpes iestādi pārsvarā ievada bāriņtiesas. Problēma ar piekļuvi bērnu aprūpes iestādē ievietotā bērna E-veselības datiem tiek ik pa laikam aktualizēta, un, lai to risinātu, iestādēm nepieciešama diskusija. Būtu jāsaprot, vai Nacionālais veselības dienests nesaņem datus vispār, vai tas ir saistīts ar datu ievadi, ko veic bāriņtiesas, vai ar paša reģistra nepilnībām.

---

[2] ANO Bērnu tiesību komiteja. (2013). Vispārējais komentārs Nr. 15 (2013) par bērna tiesībām uz visaugstvērtīgāko pieejamo veselības standartu (24. pants) (CRC/C/GC/15). Apvienoto Nāciju Organizācija.
[3] Latvijas Republikas Satversme, 110. pants.
[4] Apvienoto Nāciju Organizācija, Bērnu tiesību konvencija, 20. pants.
[5] Ministru kabineta 2014. gada 11. marta noteikumi Nr. 134 "Noteikumi par vienoto veselības nozares elektronisko informācijas sistēmu", 6.14.3. apakšpunkts.
[6] Nacionālais veselības dienests. (n.d.). Iesniegumu veidlapas. [aplūkots 09.07.2026.]

Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 35. panta[7] otro daļu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā ievietota bērna aizbildņa pienākumus pilda šīs institūcijas vadītājs. Kā bērna likumiskajam pārstāvim iestādes vadītājam ir tiesības saņemt informāciju par nepilngadīgā pacienta veselības stāvokli. Šīs tiesības ir būtiskas, lai varētu pilnvērtīgi organizēt bērna aprūpi un pieņemt informētus lēmumus par ārstniecību. Iestāžu sniegtā informācija liecina, ka būtisks izaicinājums veselības aprūpes nodrošināšanā ir nepietiekama piekļuve elektroniskajai veselības informācijai un informācijas aprites nepilnības starp iesaistītajām institūcijām, kas var ietekmēt veselības aprūpes nepārtrauktību un savlaicīgu ārstniecības procesa organizēšanu. Situācija, kurā ārpusģimenes aprūpes iestādes vadītājam nav piekļuves veselības informācijas sistēmai, lai gan viņš ir bērna likumiskais pārstāvis, rada sistēmisku šķērsli pilnvērtīgai veselības aprūpes organizēšanai. Tas var kavēt savlaicīgu piekļuvi informācijai par bērna slimības vēsturi, iepriekšējiem izmeklējumiem, nozīmētajiem medikamentiem un ārstu rekomendācijām.

Pamatojoties uz Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.[2] panta 3. punktā noteikto, ka tiesībsardze iesniedz priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu, aicinu **Nacionālo veselības dienestu, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi un Labklājības ministriju** organizēt kopīgu diskusiju, nepieciešamības gadījumā pieaicinot arī bāriņtiesu un bērnu aprūpes iestāžu pārstāvjus, lai identificētu tehniskos un tiesiskos cēloņus datu aprites traucējumiem un rastu pastāvīgu, automatizētu risinājumu ārpusģimenes aprūpē esošu bērnu pārstāvības datu tūlītējai atspoguļošanai veselības informācijas sistēmā. Lūdzu **līdz 2026. gada 30. oktobrim** sniegt informāciju Tiesībsarga birojam par diskusijas rezultātiem, kā arī par panāktajiem risinājumiem vai plānotajiem pasākumiem datu apmaiņas pilnveidošanai.

Aicinu **bērnu aprūpes iestāžu vadītājus** līdz tam, kad tiks pilnveidota veselības informācijas sistēma, savlaicīgi iesniegt Nacionālajam veselības dienestam aizpildītu veidlapu par pilnvarojumu darbībām vienotajā veselības nozares elektroniskajā informācijas sistēmā un pārstāvības tiesības apliecinošu dokumentu ikreiz, kad iestādē tiek uzņemts jauns bērns.

Ar cieņu

Bērnu tiesību nodaļas vadītāja Laila Grāvere

[7] Bāriņtiesu likums, 35. pants.